

שו"ת

ליקוטי ש"ם

אורח חיים

חלק א'

A decorative frame consisting of two fluted columns with ornate capitals, connected by a horizontal beam. A vine with leaves is draped over the top and down the sides of the columns. The text is centered within the frame.

ליקוטי ש"ם
שו"ת בהלכה

חלק א'

אחלק אורח חייםפ

כסלו תשע"א לפ"ק

כסלו תשע"א

שו"ת זה יולא לאור לקראת יום השנה לפטירתו של מורנו
ורבנו המרא דאתרא של קהילת קודש אשדוד מרן הגאון
הגדול רבנו פנחס שרייבר זצוק"ל.

אשר נלצ"ע ביום ג' לחודש טבת תש"ע לפ"ק.

שו"ת זה הינו מקבץ של שתיים עשרה שאלות שדנתי בהם לפני
מורנו הרב והביע את דעתו עליהם.

יהי רצון שהדברים יהיו לעילוי נשמתו ונזכה שיהיה למליץ
יושר עלינו ועל כל בני הקהילה הקדושה ועל כל עם ישראל
אכי"ר.

ת.ג.צ.ה.

בזרכת התורה

מתתיהו שניאור

כל הזכויות שמורות למחבר

לפרטים : 052-764-07-29

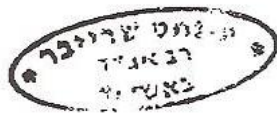
פינחס שרייבר

רב אב"ד

באשדוד

בס"ד, יום י' מרחשון ה'תשס"ט

ראש אמ האקלי, שם על כמא מסולתא גלף אמרס
 רבה למהן אגתמו לטולס היו אול לטא נטא דקסיס
 לזיב יקים אלס לטולס לטולס על אמרס דקסיס
 וז' יבא ברסו לטולס כמא אפינב
 פינחס שרייבר

יג' מרחשוון תשס"ט

ראיתי את הליקוטי ש"ס על כמה מסכתות הש"ס ומדרש
 רבה להרה"ג מתתיהו שניאור הי"ו ויש שם כמה דברים
 טובים ויפים אשר ראויים להעלות על מכבש הדפוס
 ודי יהא בעזרו להוסיף כהנה וכהנה

פינחס שרייבר

- ראיתי לנכון להביא כאן את הסכמת מורנו ורבנו זצ"ל לספרים אחרים שכתבתי.

מפתח העניינים שו"ת ליקוטי ש"ם חלק א' אורח חיים

סימן א'.....י
האם מותר להשתמש כיום בנייר טואלט מצד מה שאסרו חז"ל לקנח בדבר שהאור שולט בו? העלה שמותר.

סימן ב'.....יב
היות ומובא במשנה ברורה (סימן קמא, ס"ק ח') "וכמנהגנו עכשיו שלעולם השליח ציבור קורא אפילו כשהעולה בקי כדי שלא לבייש מי שאינו יודע לקרות וגם ימצאו הרבה שאין יודעין בטוב לקרות הנקודות והטעמים וירצו לקרות והציבור אין יוצאים בקריאתן וכשימנעום מקריאה אתי לאנצויי", צריך לברר א' על מה אנו סומכים היום שאם העולה לתורה רוצה לקרוא בעצמו קורא? ב' יש קהילות שנוהגות שמניחים פתק בערב שבת בבית הכנסת והרוצה לעלות לתורה רושם את שמו ואת העלייה שרוצה לעלות ומכין את הקריאה שלו ובשבת עולה לתורה וקורא, האם שפיר עבדי או לא? העלה שעדיף שיהיה בעל קורא אחד שמקבל שכר ויקרא לכולם כמו שצריך.

סימן ג'.....יג
בשולחן ערוך נפסק שהבוצע פרוסה יותר מכביצה נראה כרעבתן, הסתפקתי האם מותר לאכול סנדוויץ' דהיינו שממלא לחמנייה בדברי מאכל ואוכל, שהרי בלחמנייה יש יותר מכביצה או היות והיום יש הרבה אנשים שאוכלים כך לית לן בה? העלה שמיחזי כרעבתנותא.

סימן ד'.....יג
בנוגע לנוסח ברכת המזון שכתב הרמב"ם האם אפשר לומר נוסח זה לכתחילה או שרק בדיעבד או שאפילו בדיעבד לא? העלה שבדיעבד ממש ניתן לצאת בו ידי חובה.

סימן ה'.....טז
בעקבות המצוה הנדירה של ברכת החמה החלה מכח' שנה לכח' שנה, ותחול בעז"ה בערב פסח השנה שנת תשס"ט לפ"ק והמעמד הגדול שמתכננים בקיומה כאן בעיר נתיבות ובכל הארץ, נשאלתי א' האם יש מקור למעמד הגדול שמתכננים לעשות בברכת החמה שהרי בגמרא זה מוזכר בחדא מחתא עם ברכת הרעמים וכו'... ולא מוזכר שיש ענין של ברוב עם וגם שעל שאר הדברים כרעמים וכו'... שזה אותה ברכה לא מצינו שעושים אותם ברוב עם? ב' מדוע יברכו השנה את ברכת החמה ביום יד' בניסן הרי התקופה חלה כבר ביום יג' לקראת הערב אבל לפני השקיעה? ואוסיף עוד לבאר מדוע ברכת החמה חלה בחודש ניסן ולא בחודש תשרי שהרי קיימא לן להלכה שבתשרי נברא העולם. העלה שעדיף לברך ברוב עם.

סימן ו'.....טז
הסתפקתי בדין המובא בגמרא ברכות (דף נט ע"ב) "ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב", וכן נפסק בשולחן ערוך (רכג, א) ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב וגם היא צריכה לברך כן, האם זה נוהג גם היום? העלה שגם היום יש לברך.

סימן ז'.....יט
שאלת איך לנהוג לגבי ברכת שהחיינו בקונה בית חדש, שכתבת שיש מנהג שלא לברך? העלה שיברך בשעת הקנייה ושוב פעם כשנכנס לדירה ויכווין אז להוציא את בני ביתו.

סימן ח'.....כא
היות וקיים כיום בלבול גדול בענין מה נצרך ללמוד ומה מטרת הלימוד, רציתי לברר מה נכון לעשות ובפרט לשיטת הרמח"ל ששמעתי שיש לו שיטה בזה. העלה שכל אחד ילמד כפי שלבו חפץ.

סימן ט'.....כב
בעניין בגדי לבן בשבת שהמקובלים נהגו בזה מה שאין כן הפשטנים, היאך יש לנהוג והאם יש בזה משום יוהרא? העלה שאין בזה משום יוהרא.

סימן י'.....כה
האם מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם שעון שעונד ביד? העלה שתלוי במקרה שהשעון לא יעבוד האם יענוד אותו או לא, אם יענוד אותו אם כן יש לזה דין תכשיט ושרי ואם לא יענוד אותו יש לו דין תשמיש ואסור.

סימן יא'.....כח
מי שנהג דיני אבלות של ימי הספירה מפסח ועד לג' בעומר האם יש ענין שימשיך את דיני האבלות עד שבועות? העלה שמצד הדין אין ענין שימשיך בדיני האבלות עד שבועות, אבל לפי האריז"ל טוב שיחמיר עד שבועות.

עניינים

סימן א'.....כט
בן עדות המזרח שרוצה להתפלל בנוסח אשכנז. העלה שעדיף שכל אחד יתפלל בנוסח שהתפללו בו אבותיו.

אורח חיים

סימן א'

(או"ח סימן ג' סעיף יא')

נושרות. בשולחן ערוך (או"ח ג', יא') פסק "לא יקנח בחרס משום כשפים ולא בעשבים יבשים שהמקנח בדבר שהאור שולט בו שינוי התחתונות נושרות ולא בצרור שקינח בו חברו מפני שמביא את האדם לידי תחתונות" וכתב הרמ"א בהגה"ה ועכשיו בתי כסאות שלנו אינן בשדה נהגו לקנח (בחרס וכן נהגו לקנח) בדבר שהאור שולט בו ואינו מזיק ופוק חזי מאי עמא דבר (חידושי אגדה פרק המוציא), המגן אברהם כתב וטעמא על זה לא ידענו דדשו בה רבים שומר פתאים ה' (דרכי משה) ולי נראה דטעמא משום שעושין בו כישוף ששינוי נושרות והאידנא לא חיישינן שיבא הדבר לידי המכשפים, עכ"ל. ביאור הענין שלכאורה יש הבדל בין חרס לדבר שהאור שולט בו, שחרס הוא משום כשפים ודבר שהאור שולט בו הוא משום ששינוי התחתונות נושרות, ולכן ביאר המגן אברהם שאיך שינוי התחתונות נושרות זה על ידי

שאלה: האם מותר להשתמש כיום בנייר טואלט מצד מה שאסרו חז"ל לקנח בדבר שהאור שולט בו?

תשובה: בגמרא שבת (דף פב ע"א) איתא "היו לפניו צרור ועשבים רב חיסדא ורב הונא חד אמר מקנח בצרור ואין מקנח בעשבים וחד אמר מקנח בעשבים ואין מקנח בצרור, מתיבי המקנח בדבר שהאור שולט בו שינוי התחתונות נושרות? לא קשיא הא בלחין והא ביבשיין", ופירש רש"י לחין, אין אור שולט בו.

הרא"ש כתב שעשבים יבשין משירין את השינים, הקרבן נתנאל כתב שבשולחן ערוך (באו"ח סימן שיב') כתב מפני שהם חדין ומחתכין את הבשר וכתב ודבר תימה הוא שהמציא מדעתו טעם שאינו מוזכר בש"ס גם בבית יוסף השיגו ועייין עוד במגן אברהם (שם ס"ק ה'), וכדברי הרא"ש פירש הרי"ף וכן פסק הרמב"ם (שבת כו, ה) אמנם הרמב"ם לא הזכיר טעמא דשינוי התחתונות

כישוף, וכיום שלא חוששין לכישוף שניהם מותרים, ולפי זה נראה שכיום מותר לקנח בנייר טואלט הגם שהאור שולט בו אלא שהבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ויצא אות יא) כתב "יזהר לקנח היטב דצואה בפי הטבעת מעכבת התפילה ועיקר הרחיצה במים כמו שכתוב (משלי ל, יב) "ומצואתו לא רוחץ" ומנהג ערי אדום לקנח בנייר או מטלית אין נקי בזה", דהיינו שיש לקנח במים או לכל הפחות בנייר רטוב ואם כן אפשר להרוויח כאן ב' הלכות שירטיב את הנייר טואלט ובזה נרוויח ב' הלכות א' שיהיה ניקיון כהלכה, ב' שזה לא יהיה דבר שהאור שולט בו. סיכום: נראה שמותר כיום להשתמש בנייר טואלט לקנח

בו, אמנם עדיף להרטיב אותו וכך נרוויח ניקיון כהלכה ושיצא מגדר דבר שהאור שולט בו. הלכה למעשה: כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שנייר טואלט רטוב האור שולט בו ולא דמי לעשבים לחים שאין האור שולט בהם, ואם כן לא הרווחנו כלום בהרטבת הנייר טואלט מצד דבר שהאור שולט בו, אמנם מצד דברי הבן איש חי מצד נקיות יש כן ענין להרטיב את הנייר טואלט, ומצד לחוש לקנח בדבר שהאור שולט בו אמר לי שאין ממה לחשוש ולהחמיר בגלל דברי הרמ"א דפוק חזי מאי עמא דבר, ואין לחשוש לחומרות שהם לא מצד הדין וההלכה אלא מצד חשש כישוף.

סימן ב'

(או"ח קמא' סעיף ב')

שאלה: היות ומובא במשנה ברורה (סימן קמא', ס"ק ח') "וכמנהגנו עכשיו שלעולם השליח ציבור קורא אפילו כשהעולה בקי כדי שלא לבייש מי שאינו יודע לקרות וגם

ימצאו הרבה שאין יודעין בטוב לקרות הנקודות והטעמים וירצו לקרות והציבור אין יוצאים בקריאתן וכשימנעום מקריאה אתי לאנצויי", צריך לברר א' על מה סומכים הנוהגים היום

שאם העולה לתורה רוצה לקרוא בעצמו קורא? ב' יש קהילות שנוהגות שמניחים פתק בערב שבת בבית הכנסת והרוצה לעלות לתורה רושם את שמו ואת העלייה שרוצה לעלות ומכין את הקריאה שלו ובשבת עולה לתורה וקורא, האם שפיר עבדי או לא?

תשובה: המקור לדברי המשנה ברורה הם ברא"ש (מגילה פ"ג אות א') שכתב דטעמא משום שהעולה לא יודע לקרות כמו שצריך והוא חושב שהוא כן יודע ולא מוציא את הרבים ידי חובתם, הר"ן (מגילה דף יב ע"א מדפי הרי"ף) כתב טעמא שלא לבייש את מי שאינו בקי, הרא"ש (הנ"ל) דחה את טעם הר"ן וכתב דאדרבה יתבייש וילמד ומכל מקום להילכתא לא פליגי כנ"ל.

אמנם מכל מקום נראה דכל הדין הוא רק מנהג שנהגו שרק השליח ציבור יקרא אבל מקומות שלא נהגו כך כמו בהרבה מקהילות בני עדות המזרח לית לן בה, ומכל מקום אם רואים שזה מביא לידי

תקלה שמי שאינם בקיאים גם כן קוראים עדיף שינהיגו שרק השליח ציבור יקרא.

וקהילות שנהגו שכל אחד מכין את הקריאה שלו כנ"ל לכאורה מחזירים עטרה ליושנה כמו המקור ולדידהו אין חשש של אינם בקיאים שהרי מכינים הפרשה, אמנם בכף החיים כתב "ומשמע מזה דאפילו הבקי אין לו לקרות כדי שלא לבייש את שאינו בקי", ולפי זה הרי שם מי שאינו בקי אינו עולה ונמצא מתבייש.

לסיכום: לכתחילה נראה שהכי טוב זה שיהיה בעל קורא אחד שקורא את כל הפרשה מתחילתה ועד סופה בכדי שלא יהיו תקלות של אינם בקיאים שקוראים וכן שלא לבייש את מי שאינו בקי.

הלכה למעשה: כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שהראוי הוא שיהיה בעל קורא קבוע ושיתנו לו שכר על הקריאה כי מתי שמשלמים הקריאה היא טובה מאוד שהוא יכין היטיב את הקריאה.

סימן ג'

(או"ח סימן קסז' סעיף א')

שאלה: בשולחן ערוך (או"ח קסז, א) נפסק שהבוצע פרוסה יותר מכביצה נראה כרעבתן, הסתפקתי האם מותר לאכול סנדוויץ' דהיינו שממלא לחמנייה בדברי מאכל ואוכל, שהרי בלחמנייה יש יותר מכביצה או היות והיום יש הרבה אנשים שאוכלים כך לית לן בה?

תשובה: דעתי נטתה לחומר אדם היות ובאמת כשרואים אדם אוכל סנדוויץ' גדול כמו חצי בגט וכדומה זה נראה מכווער ונראה באמת כרעבתן, ושאלתי את מורנו הרב ואמר לי שפשיטא שיש בזה משום רעבנותא, ובזה לא מהני מה שיש נוהגים לאכול כך.

סימן ד'

(או"ח סימן קפז')

שאלה: בנוגע לנוסח ברכת המזון שכתב הרמב"ם האם אפשר לומר נוסח זה לכתחילה או שרק בדיעבד או שאפילו בדיעבד לא?

תשובה: נצטוינו בתורה (דברים ח, י) "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך" מכאן למדנו לברכת המזון מן התורה, והגם שמדאורייתא החיוב הוא רק כששבע כדכתיב 'ושבעת' מכל מקום חז"ל תיקנו ברכת המזון על אכילת כזית פת.

מי תיקן את נוסח ברכת המזון? בגמרא ברכות (דף מח ע"ב) מובא "אמר רב נחמן משה תיקן לישראל ברכת המזון בשעה שירד להם מן, יהושע תיקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תיקנו בונה ירושלים, דוד תיקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, ושלמה תיקן על הבית הגדול והקדוש, הטוב והמטיב ביבנה תיקנו כנגד הרוגי ביתר דאמר רב מתנא אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנו ביבנה הטוב והמטיב שניתנו לקבורה, תנו רבנן סדר

ברכת המזון כך היא: ברכה ראשונה הזן, שניה ברכת הארץ, שלישית בונה ירושלים, רביעית הטוב והמטיב וכו'... תניא רבי אליעזר אומר כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו, נחום הזקן אומר צריך שיזכור בה ברית, רבי יוסי אומר צריך שיזכור בה תורה, פלימו אומר צריך שיקדים ברית לתורה שזו ניתנה בשלוש בריתות וזו ניתנה בשלוש עשרה בריתות, ושם (דף מט ע"א) "רבי אבא אומר צריך שיאמר בה הודאה תחילה וסוף והפוחת לא יפחות מאחד וכל הפוחת מאחד הרי זה מגונה, וכל החותם מנחיל ארצות בברכת הארץ, ומושיע את ישראל בבונה ירושלים הרי זה בור, וכל שאינו אומר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו וכו'...", והדברים נפסקו להלכה בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קפז), אמנם נוסח מדויק של ברכת המזון לא הוזכר בהלכה

בשולחן ערוך, הרמב"ם כן הביא נוסח ברכת המזון והוא מקוצר מהנוסח הרגיל, אמנם נראה שכל הענין הוא ענין של מנהג שנהגו לברך כך, ובנוסח של הרמב"ם מובאים כל הנוסחאות והדיוקים המעכבים להלכה, אם כן כל השאלה היא של מנהג.

המגן אברהם (אורח חיים סימן קצב' בהקדמה לסעיף א') כתב "נוסח ברכת המזון להרב מהר"ר נפתלי בהסכמת הרבה גדולי חכמים וכו'...", רואים שלא חשש למנהג אלא העיקר שיש את הדברים שמעכבים להלכה ולמעשה.

ומצאתי בשו"ת אור יצחק (אורח חיים סימן נט') שכתב "זמה שכתבו הראשונים והאחרונים נוסח ברכת המזון הוא כי תמיד היו אנשים ונשים שלא ברכו ברכת המזון בגלל האריכות וברכת המזון דאורייתא ולכן כדאי לקצר בה כדי שיצאו עיקר חובתם בין מן התורה ובין מדרבנן והנה בימינו הרבה אנשים (ביודעים ובלא יודעים) אוכלים כל מיני לחמניות ופיצה (ופיתה עם

פלאפל) ואומרים שברכתם בורא מיני מזונות ובודאי שהם טועים ומטעים וכל זה נגרם להם שהם מתעצלים ליטול ידיים ולברך ברכת המזון הארוכה בעיניהם וכו'... ומה שיש אנשים שמברכים עתה את ברכת המזון הקצר ועד עכשיו היו מברכין בארוכה אין הדבר חשוב הפסד לעומת הרווח שבדבר רצוני לומר דכיון שיוצאים בנוסח הקצר לכל הדעות אם כן לא כדאי להסתיר את הנוסח הזה מאלה שלא היו מברכים כלל בגלל קיצורם של המאריכים כיון שגם הם יוצאים בזה בודאי וכל ישראל ערבים זה בזה ועוד אוסיף ואומר שגם באלה שהיו אומרים את ברכת המזון הארוכה ועתה אומרים הקצרה מצאתי ברכה דהרבה בגלל אריכות הברכה ומהירות הזמן אינם נותנים לב כלל למה שמוציאים בפיהם ועתה כיון שמברכים בנוסח המקוצר מכוונים יותר וכמו שהעידו והגידו הרבה אנשים ואין לומר שבזה שמקצרים בנוסח אתה מבטל מנהג כלל ישראל דאין

זה נכון כי נוסחאות ברכת המזון שונו ונשתנו הרבה פעמים וכו'...".

לסיכום: ודאי שלכתחילה יש לברך את הנוסח הרגיל וכדי שיכון היטיב יברך מתוך הספר בקול רם שישמיע לאוזניו ויש בזה גם משום סגולה לפרנסה בשפע, אמנם מי שאינו יכול לכוון היטיב כגון שנמצא במקום עבודה שאין לו פנאי לברך וכדומה יש מקום להקל ולברך את הנוסח המקוצר וכמו שהביא הרמב"ם.

הלכה למעשה: כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שכיום רואים שהנוסח הרגיל כן התפשט בעם ישראל כמנהג שיש לברך כך ולכן לכתחילה ודאי שיש לברך על פי הנוסח הרגיל אמנם ודאי שבדיעבד אם בירך את הנוסח הקצר יצא ידי חובתו, ושוב שאלתי שהרי מהמגן אברהם רואים להדיא שאין בזה משום מנהג ופעמים שקשה לאדם לכוון בנוסח הרגיל, ואמר לי מורנו הרב שבאופן חד פעמי שקשה לו יש מקום להקל ולברך ברכת המזון על פי נוסח הרמב"ם.

סימן ה'

(או"ח סימן רכג' סעיף א')

משתחויה מזרח כן כתב הבאר היטיב (אות ב'), הביאור הלכה בד"ה ילדה אשתו הביא בשם תשובת הרשב"א (ח"ד סי' עז') טעם לברכה זו וזה לשונו: וכן בלידת אשתו זכר יש לאב ולאם הנאת תועלת חדא דהוה להו חוטרא לידא ומרה לקבורה ועוד שהוא כירך האב והאם ומדת כל אדם תאבין לו ליורשין.

שאלה: הסתפקתי בדין המובא בגמרא ברכות (דף נט ע"ב) "ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב", וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח רכג, א) ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב וגם היא צריכה לברך כן, האם זה נוהג גם היום? תשובה: ושאלתי את מורנו הרב ואמר לי שבודאי שזה נוהג גם היום. דין ברכה זו זה אפילו אם יש לו כבר בנים כן כתב הט"ז, וכשמברך מברך

סימן ו'

(או"ח סימן רכג' סעיף ג')

לו כיוצא בהן צריך לברך", ופירש רש"י רי"א אפ"י יש לו כיוצא בהן, מירושה הואיל ולענין קניה חדש היא אצלו צריך לברך. וממשיכה הגמרא "מכלל דכי קנה וחזר וקנה דברי הכל אין צריך לברך ואיכא דאמרי אמר רב הונא לא שנו אלא שלא קנה וחזר וקנה אבל קנה וחזר וקנה אין צריך לברך ורבי יוחנן אמר אפילו קנה וחזר וקנה צריך לברך מכלל דכי יש לו וקנה

שאלה: שאלת איך לנהוג לגבי ברכת שהחיינו בקונה בית חדש, שכתבת שיש מנהג שלא לברך? תשובה: במסכת ברכות (דף נד ע"א) תנן "בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה", ובגמרא (שם דף נט ע"ב) אמרו "אמר רב הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן אבל יש לו כיוצא בהן אין צריך לברך ורבי יוחנן אמר אפילו יש

דברי הכל צריך לברך וכו'...".
 וכתבו התוספות בד"ה ורבי יוחנן שהלכתא כרבי יוחנן אליבא דלישנא בתרא, וכ"פ הרא"ש (סי' טז'), וכ"כ הטור וכ"פ השו"ע, וכתב במשנה ברורה (אות יא') דבנה בית לאו דווקא וה"ה קנה וכ"כ בכף החיים.

והוסיף הרא"ש וכתב "וגם משמע בירושלמי דבשעת קנייה יש לו לברך אע"פ שעדיין לא נשתמש בהם שאין הברכה אלא על שמחת הלב שהוא שמח בקנייתו כדרך שמברכים על הגשמים בשעת ירידתן אע"פ שאין הנאתן ניכרת מיד", ונראה לי שהגם ששם מדובר בקנה כלים חדשים אבל בפשטות ה"ה בבית חדש וכמו שראינו שאין הבדל בין בנה בית לקנה בית, המשנה ברורה (אות טו') כתב שיזהר לברך תיכף קודם שיתרגל ויסתלק השמחה ממנו, וכ"פ השו"ע בסעיף ד'.

המשנה ברורה (אות יא') כתב שאם קנה את הבית בשותפות כל השותפים צריכים לברך גם ברכת הטוב והמטיב וה"ה שאם

יש לו אשה וילדים שהם והוא צריכים לברך הטוב והמטיב, בנוסף לברכת שהחיינו שהוא מברך.

הכף החיים הביא בשם הבן איש חי (שנה ראשונה פ' ראה אות ו') שכתב שעכשיו נהגו שלא לברך שהחיינו על הבית אלא לובשים בגד חדש ומברכים עליו שהחיינו ומכוונים לפטור גם את הבית, וכתב הכף החיים שהטעם למנהג הוא מדברי הרשב"א בשו"ת (ח"א סי' רמה') שברכת שהחיינו המדוברת כאן זה לא חובה אלא רשות ושהוא לא ראה שנהגו כן אפילו הגדולים אשר בארץ (שם מדבר בעיקר על ברכת שהחיינו כשנולד לו בן), וכתב שהבא לברך מונעים בידו. אמנם למעשה נראה שלא קבלנו את דבריו שהרי שם מדבר גם על בכת שהחיינו בברית מילה שלא לברך ואנחנו כיום נוהגים כן לברך ואם כן הוא הדין לגבי בנה בית חדש, והגם שהרמ"א בסעיף א' הביא את דברי הרשב"א, זה רק בכדי ללמד זכות על הנוהגים להקל ולא לברך אבל

לא על הלכתחילה ובפרט שלדעת הרשב"א אין לברך "מונעים בידו" (וע"ע בביאור הלכה ד"ה ויש שכתבו).

אלא דיש מקום לדון מתי יברך ברכת שהחיינו בקונה בית חדש האם בעת החתימה על החוזה או בעת קבלת מפתחות הדירה, ונראה לי מסברא לומר שיברך בשעת קבלת המפתחות שרק אז נמסרת לו החזקה בדירה והדירה נחשבת 'שלו', ולפני כן אסור לו להיכנס לדירה מבחינה חוקית, ובפרט אם נאמר שבשעת החתימה על החוזה הרי פעמים שקונה דירה על נייר ועל מה יברך?, והכי טוב זה שישאיר תשלום קטן לשעת קבלת המפתחות שאז מסיים את הקנין, המשנה ברורה (אות יז) כתב שבעינין שראוי להשתמש בדבר ובשער הציון (אות כא) הביא שרע"א הסתפק בדירה שאולי לא נקרא ראוי לשימוש עד שיקבע מזוזה.

אמנם בקיצור שולחן ערוך (נט), (ז) פסק: "בנה או קנה בית וכו'... אפילו היו לו כיוצא באלו וכו'... מברך שהחיינו ויש לברך

בשעת הקנין או גמר הבנין אע"פ שעדיין לא נשתמש בהם כי אין הדבר אלא על שמחת הלב שהוא שמח בקניינתו".

רבנו מנוח על הרמב"ם (ברכות י, א) הביא בשם הראב"ד שכתב בשם יש מי שאומר "שאינו מברך שהחיינו בשעת בנין ובשעת הקנין אלא עד שישתמש בהם וכו'... ומ"מ תכף שקנה אותם מברך שהחיינו וסברא זו עיקר"

אם כן בפשטות נראה ודאי שצריך לברך ברכת שהחיינו כשקונה בית חדש ומברך בשעת קנייה בעת קבלת מפתחות הדירה, אלא שמי שאינו מברך אין גוערים בו ויש לו על מי לסמוך.

כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שיברך רק הטוב והמטיב שמברכים או שהחיינו אם הוא לבד או אם יש איתו שנהנים הטוב והמטיב ויברך בשעת קביעת המזוזות.

אמנם לאחר העיון היה נראה לי שיברך ב' ברכות בשעת הקנין דהיינו מסירת המפתחות או אם בונה באופן עצמאי בגמר הבנין יברך שהחיינו על השמחה

ובשעת הכניסה לבית שקובע מזוזות יברך הטוב והמטיב. הלכה למעשה: ושוב הרצתי את הדברים בפני מורנו הרב והורה לי למעשה לנהוג לברך ברכת הטוב והמטיב פעמיים

פעם ראשונה בשעת הקנייה דהיינו בשעת קבלת המפתחות ופעם שניה כשנכנס לגור ובפעם השניה יכוון להוציא ידי חובה את בני ביתו.

סימן ז'

(או"ח סימן רכט' סעיף ב')

שאלה: בעקבות המצוה הנדירה של ברכת החמה חלה מכח' שנה לכח' שנה, ותחול בעז"ה בערב פסח השנה שנת תשס"ט לפ"ק והמעמד הגדול שמתכננים בקיומה כאן בעיר נתיבות ובכל הארץ, נשאלתי א' האם יש מקור למעמד הגדול שמתכננים לעשות בברכת החמה שהרי בגמרא זה מוזכר בחדא מחתא עם ברכת הרעמים וכו'... ולא מוזכר שיש ענין של ברוב עם וגם שעל שאר הדברים כרעמים וכו'... שזה אותה ברכה לא מצינו שעושים אותם ברוב עם? ב' מדוע יברכו השנה את ברכת החמה ביום יד' בניסן הרי התקופה חלה כבר ביום יג' לקראת הערב אבל לפני השקיעה? ואוסיף עוד לבאר מדוע ברכת החמה חלה בחודש

ניסן ולא בחודש תשרי שהרי קיימא לן להלכה שבתשרי נברא העולם. תשובה: מקור הדין של ברכת החמה הוא בגמרא ברכות (דף נט ע"ב) "תנו רבנן הרואה חמה בתקופתה וכו'... אומר ברוך עושה בראשית, ואימת הוי? אמר אביי כל כח' שנין והדר מחזור ונפלה בתקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע", ופירש רש"י בתקופתה, מקום שהיא חוזרת שם לתחלת היקפה היא שעת תליית המאורות ומאז התחילה להקיף ולשמש; אימת הוי, אחמה בתקופתה קאי; כל כח' שנין, של תקופת ניסן שבסוף [ג"א – שבתחלת] כח' כשחזור מחזור גדול של חמה להיות תקופה נופלת בשעת תליית המאורות בשבתאי היא שעת

תחילת ליל ד'; באורתא דתלת נגהי ד', שהעריב שמשו של ג' בשבת ויתחיל ליל ד' וכו'... וכן פסק הרא"ש (סימן יד') הרואה חמה בתקופתה אומר ברוך עושה מעשה בראשית היינו מעשרים ושמונה שנה לעשרים ושמונה שנה. המעדני יום טוב (אות ע') הקשה ואם תאמר אם כן איך רואה את החמה בתחילת הלילה? ויש לומר כמו שכתבו תוספות הרב רבנו יונה דלמחר בבוקר כשרואה החמה מברך עושה מעשה בראשית וכן כתב הרמב"ם (ברכות י, ב). בשולחן ערוך (או"ח רכט, ב) פסק הרואה חמה בתקופתה והיא מכח' לכח' שנה והתקופה בתחלת ליל ד' כשרואה אותה ביום ד' בבוקר אומר ברוך עושה מעשה בראשית. המשנה ברורה (אות ח') כתב וטוב לברך אותה ברוב עם. וכן כתבו שאר הנושאי כלים והרבה מהאחרונים שכך נהגו וכך ינהגו בעצמם לברך אותה ברוב עם. והנה התבאר לנו מדברי רש"י שבניסן התחילה השמש להקיף

ולשמש שכתב "ומאז התחילה להקיף ולשמש", והגם שהעולם נברא בתשרי זה לא סותר, ועוד ראינו שתיקנו לברך את הברכה ביום ד' בבוקר דווקא, וגם בגמרא יש קצת משמעות שכבר ביום ג' רואים אותה שלא כתוב בגמרא בליל ד' אלא ביום ג' בערב "באורתא דתלת", (אמנם לא אחד שחיפשתי קצת למצוא את המקור לדברך שכבר ביום ג' לפני השקיעה החמה חוזרת לתקופתה ולא העלתי דבר), ולעניין הברוב עם נכון שזה לא דבר שמעכב את המצוה אבל רואים באחרונים שכך נהגו ואפשר שזה בגלל נדירות המצוה וכדי שיהיה פרסום ורבים יוכלו לזכות ולברך את ברכת החמה. לסיכום: בודאי שיש ענין לברך את ברכת החמה ברוב עם, ומברכים אותה ביום ד' בבוקר כמו שתקנו חז"ל, ובחודש ניסן. הלכה למעשה: כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב הסכים על ידי.

סימן ח'

(או"ח סימן רלח')

עליהם האל יתברך שמו וכו'...", יוצא שהאמצעי המביא אותנו אל מחוז חפצנו הם המצוות אם כן ודאי שדבר ראשון זה לדעת מה מותר ומה אסור לדעת לקיים את המצוות וכמו שאמרו חז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, וכמו שאמרו חז"ל באבות במח' קנינים של התורה דבר ראשון זה ב'תלמוד' ללמוד, וכן רבי פינחס בן יאיר בברייתא מנה דבר ראשון תורה מביאה לידי דבר ראשון זה ללמוד בכדי לדעת לקיים.

והלימוד שמביא לידי קיום זה לימוד אליבא דהילכתא אבל לא מספיק שהלימוד יהיה להלכה אלא צריך לדעת מאיפה נובע הדין מה מקורו מה הבית אב שלו, וצריך להתחיל מהתורה דרך המשנה הגמרא ראשונים ואחרונים עד לפסק ההלכה.

ולצורך זה צריך שתהיה לאדם בקיאות בתנ"ך בש"ס משניות בבלי וירושלמי רמב"ם ושולחן ערוך.

שאלה: היות וקיים כיום בלבול גדול בענין מה נצרך ללמוד ומה מטרת הלימוד, רציתי לברר מה נכון לעשות ובפרט לשיטת הרמח"ל ששמעתי שיש לו שיטה בזה.

תשובה: דבר ראשון צריך לברר מה מטרתנו בזה העולם וכמו שכתב הרמח"ל במסילת ישרים (פ"א) "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל בכל ימי חייו, והנה מה שהורונו חז"ל הוא שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה, אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה הוא זה העולם וכו'... והאמצעים המגיעים את האדם לתכלית הזה הם המצוות אשר ציונו

ועיינ בדברי הרמח"ל בספרו דרך חכמה כתב בסוף הספר סיכום לשיטת הלימוד, "הנה מה שצריך כל הרוצה להיות חכם בישראל לדעת תחלה הוא ארבעה ועשרים הספרים עם באוריהם הראשיים, ואחרי זה שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן עם כל באוריהן כי הן דרכי התורה שבעל פה, אחרי כן צריך שידע לימוד הש"ס וכו'... ואחר שידע כל אלה ראוי שילמד כל הש"ס מראשו לסופו בהבנת כל פשוטי הסוגיות על בוריינ, אחרי כן צריך שילמד ספר "היד החזקה" להרמב"ם מראשו לסופו עם מפרשיו, לדעת מוצא כל דין ודין, אחרי כן ילמד ה"שולחן ערוך" ויראה כל דין שיש בו חילוק מדברי הרמב"ם או נוסף עליהם, יבקש "בבית יוסף" ויבין טעמו ונימוקו, אחר

כך ילמד כל מדרשי הקדמונים עד תומם וכו'...".
 לסיכום: האדם צריך שתהיה לו בקיאות בתנ"ך, בבבלי, במדרשים, ברמב"ם, טור ובית יוסף ושולחן ערוך ושבעת החכמות, אלא שלדברים הגדולים יקדיש יותר זמן ולקטנים פחות זמן, לדוגמא תנ"ך אם ילמד כל יום פרק מהנ"ך בשנתיים מסיים כל הנ"ך, רמב"ם אם ילמד כל יום פרק בשלוש שנים יסיים הרמב"ם וכדומה.
 הלכה למעשה: כשהרצתי הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שהדברים נאים לדורשם לרמח"ל שהיה בקי בכל חדרי תורה, אבל כיום הכלל הוא שהאדם צריך ללמוד אחר מה שלבו נמשך.

סימן ט'

(או"ח סימן רסב' סעיף ב')

תשובה: הנביא ישעיהו (נח, יג) כותב "אם תשיב משבת רגליך עשות חפצך ביום קודשי וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכיך

שאלה: בעניינ בגדי לבן בשבת שהמקובלים נהגו בזה מה שאין כן הפשטנים, היאך יש לנהוג והאם יש בזה משום יוהרא?

ממצוא חפציו ודבר דבר", ודרשו חז"ל על פסוק זה בגמרא שבת (דף קיג ע"א) "וכבדתו מעשות דרכיו וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול כי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי", וכן פסקו הרא"ש והרי"ף והרמב"ם (שבת ל, ג), בשולחן ערוך (אורח חיים סימן רסב, סעיף ב') פסק "ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת ואם אי אפשר לו לפחות ישלשל (פירוש ישלשלם כלפי מטה שיהיו ארוכים כמדת העשירים היושבים בביתם, רש"י שם) בגדיו למטה דרך כבוד", בבאר היטב כתב "והאר"י ז"ל כתב יש ללבוש ד' בגדי לבן, מלבוש העליון, והתחתון, והאזור והחלוק. כנגד ד' אותיות הוי"ה", ובביאור הלכה כתב שאם לבישת בגדי לבן בשבת מיחזי כיוהרא לא ילבש אותם, ובביתו רשאי אדם לעשות מה שירצה אבל לא בפני רבים בשם הפרי מגדים, האליה רבא ועוד רצו להביא ראיה שאין בעיא ללבוש בגדים שאינם לבנים

בשבת מרבני פומבדיתא שהם לבשו בגדים שחורים כמובא בגמרא שבת (דף קמז ע"א, וברש"י שם), אמנם בשערי תשובה כתב שאפשר לדחות ראיה זו דאולי היה להם רק בגד אחד אבל מי שיכול ויש לו ב' בגדים עדיף שבשבת ילבש בגדי לבן. הבן איש חי (שנה שניה פרשת לך לך אות ח') כתב "ויזהר כל אדם שלא ילבש בגדים שחורים בשבת", אם כן נראה שיש כאן ב' נקודות א' שלא ילבש שחורים, ב' שילבש לבנים, ולפי זה יש לנו כאן דרך אמצעית שילבש בגדים שאינם לא שחורים ולא לבנים וכך גם לא ילבש בגדים שחורים וגם לא יהיה חשש יוהרא. בהליכות עולם כתב על דברי הבן איש חי הנ"ל "ראוי לייחד בגדים טובים ונקיים לכבוד שבת וכמו שאמרו חז"ל (שבת דף קיג ע"א) וכבדתו מעשות דרכיו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול אבל אין צורך לייחד נעליים לשבת אלא יכול לנעול הנעליים של החול לאחר שיצחצחם וינקם לכבוד שבת

והמתחסד לייחד נעלים מיוחדות לשבת תבוא עליו ברכה, ודע שאף על פי שדעת המקובלים שיש ללבוש בגדים לבנים בזמן הזה שכל גדולי ישראל נוהגים ללבוש חליפות שחורות אין לשנות מן המנהג ויחיד המשנה ולבוש בגדים לבנים לא עושה יפה דהוי כחתן בין אבלים", המקור לדברים הוא בשו"ת פנים מאירות (ח"א סימן קנב) שכל דברי המקובלים היה בזמנם שהמנהג היה ללבוש לבן ולכן לא ילבש שחור אבל בזמננו לית לן בה והלבוש לבנים הוי כחתן בין אבלים והמשנה הוי יוהרא וראוי לנדותו, וכן כתב בספר ים של שלמה (עמ"ס בבא קמא סימן מא'), הכף החיים (סימן רסב ס"ק כו') כתב "מקום שרובם לובשים שחורים בשבת אין ללבוש לבנים בפרהסיא וכו'... אמנם מדברי האר"י ז"ל שכתב דדוגמת אותם הבגדים שלובש בשבת יתלבש בעולם הבא נראה דליכא בזה יוהרא כיון שחושש אל מלבוש נפשו בעולם הבא והכתוב אומר וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו".

הרמח"ל במסילת ישרים (פרק כ') כתב "הנה חייב האדם לשמור כל המצוות בכל דקדוקיהם לפני מי שיהיה ולא יירא ולא יבוש וכן הוא אומר (תהלים קיט, מו) "ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש" וכן שנינו הוי עז כנמר וכו'... אמנם בזה צריך חילוק והבחנה כי כל זה נאמר על גופי המצוות שחייבים אנתנו בהם חובה גמורה שבהם ישים פניו כחלמיש אך יש איזה תוספות חסידות שאם יעשה אותם האדם לפני המון העם ישחקו עליו ויתלוצצו ונמצאו חוטאים ונענשים על ידו והוא היה יכול להניח מלעשות הדברים ההם כי אינם חובה מוחלטת הנה דבר כזה ודאי שיותר הגון הוא לחסיד שיניחהו משיעשהו והוא מה שאמר הנביא (מיכה ו, ח) "והצנע לכת עם אלוהיך" וכו'...".

לסיכום: בפרהסיא נראה דאין לו לאדם ללבוש בגדי לבן כיום ובפרט אם זה יביא שילעיגו עליו, אמנם בביתו רשאי ללבוש בגדי לבן. אמנם גם הלוש בגדי לבן בפרהסיא

אינו נחשב ליוהרא אם עושה כן
כיון שחושש אל בחינת מלבוש
נפשו בעולם הבא.
הלכה למעשה: כשהרצתי את
הדברים בפני מורנו הרב אמר

לי שכיום אין בזה משום יוהרא
היות והדבר מצוי שישנם
שלובשים בגדי לבן בשבת.

סימן י'

(או"ח סימן שא' סעיף יא')

שאלה: האם מותר לצאת
בשבת לרשות הרבים עם שעון
שעונד ביד?

תשובה: במשנה בשבת (דף נז
ע"א) מובא "במה האשה יוצאה
ובמה אינה יוצאה... ולא בעיר
של זהב ולא בקטלא ולא
בנזמים ולא בטבעת שאין עליה
חותם ולא במחט שאינה נקובה
ואם יצאת אינה חייבת
חטאת", וטעמא אמרו בגמרא
(שם דף סט ע"ב) "דילמא
שלפא ומחויא ואתיא לאתויי".

ובגמרא שם (דף סב ע"א) מובא
"אמר עולא וחילופיהן באיש",
ופירש רש"י אטבעת קאי
דטבעת שיש עליה חותם אם
יצא פטור ואם אין עליה חותם
ויצא חייב חטאת, הרמב"ם
(שבת יט, ד) פסק "אבל האיש
מותר לצאת בטבעת שיש
עליה חותם מפני שהוא תכשיט

ואין דרכו להראות ונהגו כל
העם שלא יצאו בטבעות כלל".
לסיכום: הוצאת תכשיט לרשות
הרבים לאשה אסור שמא
תשלוף אותם להראותם ותבוא
לטלטלם ד' אמות ברשות
הרבים, לאיש לדעת רש"י
אסור ולדעת הרמב"ם מותר.

להלכה למעשה פסק בשולחן
ערוך (או"ח שג, יח) דנהגו
הנשים להקל בזה עיין שם, וכל
שכן לאיש שיש מקום להקל
ובפרט שכאן זה ספיקא דרבנן.
כל זה מדובר בדבר שהוא ודאי
רק תכשיט, מה הדין בדבר
שהוא משמש גם לתכשיט וגם
לתשמיש.

הרא"ש (שבת פרק שישי אות
י') הביא ירושלמי שמביא
מעשה ברבן גמליאל שירד
לטייל בתוך חצירו בשבת
ומפתח של זהב בידו וגערו בו

חבריו משום הדא אמרת העשוי לתכשיט אסור, הדא אמרת העשוי לכך ולכך, הדא אמרת אחד האיש ואחד האשה, הדא אמרת אפילו במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת אסורה לצאת בו בחצר, ע"כ. והביא בשם יש מפרשים שפירשו שהאיסור הוא מצד שזה עשוי לתכשיט ולתשמיש וכן כתב רבנו שמואל הנגיד, והרא"ש עצמו פירש שהאיסור הוא מצד שזהו תכשיט העשוי לאיש ולאשה והביא שמנהג אשכנז להתיר בעשוי לתכשיט ולתשמיש, בשולחן ערוך פסק בסתמא לאסור ובשם יש אומרים להתיר, וקיימא לן סתם ויש אומרים הלכה כסתם אלא דכתב המשנה ברורה דהכא שיש מנהג להיתרא באשכנז אין למחות ביד המקילים. לסיכום: דבר העשוי לתכשיט ולתשמיש לכתחילה אסור לצאת בו לרשות הרבים ואין למחות ביד המקילים. והנה צריך להבין מה טעם האוסרים ומה טעם המתירים

בדבר העשוי לתכשיט ולתשמיש. במשנה ברורה הביא שטעם האוסרים הוא מפני הרואה דהיינו מראית העין שאנשים חושבים שמוציא את זה לתשמיש וטעם המתירים הוא כיון דאין דרך לעשות דבר לתשמיש באופן כזה מכסף או זהב אם כן עיקרו נעשה לתכשיט ומותר כשמוציאו לשם תכשיט דהיינו שהיות ועיקרו עשוי לשם תכשיט ולשם כך מוציאו לא איכפת לן מהרואה. ואפשר להסביר את המחלוקת כאן כך שהיות ודבר זה עשוי גם לתכשיט וגם לתשמיש וכמו שכתב בבית יוסף כגון מפתח שפותח בו הדלת ולא יודעים איזה הגדרה לתת לו לדעת האוסרים מסתכלים על העולם והיות והעולם רואה תשמיש אם כן הוי משאוי ואסור ולדעת המתירים מסתכלים על האדם והיות והוא יודע שעשה את זה לשם תכשיט ולשם כך מוציאו שרי.

והנה יש לחקור בשעון יד גם לדעת האוסרים וגם לדעת המתירים.

לדעת האוסרים יש לחקור כשהעולם רואה אדם עם שעון ענוך ביד למה חושבים שהוציאו האם לתכשיט או לשימוש לדעת מה השעה, ולפי הסתכלותי נראה לי שכשאני רואה אדם עם שעון (שעון רגיל לא משהו מאוד יקר שזה ודאי בעיקר לתכשיט) זה בכדי לדעת מה השעה דהיינו לתשמיש ואם כן יהיה אסור לצאת בו לרשות הרבים בשבת לדעת האוסרים.

לדעת המתירים יש לחקור למה מייצרים שעון, ובפשטות שעון מייצרים לתשמיש ואפילו השם של שעון זה לא לפי היופי אלא לפי החוזק והפעולות שהוא יכול לעשות אלא שעושים אותו גם יפה, אמנם שאפשר שזה יהיה תלוי בקונה שאם קונה לשם תכשיט יהיה מותר, אמנם ודאי שעיקרו לתשמיש והראיה שאם השעון לא פועל אין לובשו.

באור לציון (ח"ב פרק כג' סעיף ב') פסק "שעון יד רגיל אין

לצאת בו לרשות הרבים ואם הוא שעון זהב שנראה כתכשיט אם הוא גלוי ונראה לעין כל מותר לצאת בו אבל אם הוא מכוסה אסור לצאת בו".

ורואים את הדיוק בדבריו שהדגיש שעון זהב "שנראה" כתכשיט דהיינו כאן גם לאוסרים יהיה מותר שהרואים רואים שהוא תכשיט, והראיה שהוא תכשיט שהוא גלוי ונראה לעין כל, וכן כתב בהגה"ה שם ובלבד שיהא נראה לעין שאז חשוב הוא תכשיט.

יש נקודה נוספת שהעלו המתירים לצאת בשעון ואפילו אם הוא שעון רגיל והוא מצד שהוא דרך מלבוש, אמנם באור לציון דחה זאת שזה לא דרך "מלבוש" אלא שכך צורת הוצאתו.

אמנם ראיתי שהביאו ראיה לזה מטבעת שהיא עשויה לתכשיט ולתשמיש ומותר לרמב"ם לצאת בה היות שהיא ענודה על אצבעו חשיב דרך מלבוש ואפילו כשמתקלקל החותם תו אינו לובש הטבעת, והנה יש לחלק בין טבעת לשעון שטבעת השולחן ערוך התיר

מדין תכשיט והגם שהיא עשויה לחתום בה וצריך שתהיה אפשרות לחתום מכל מקום טבעת זה תכשיט זה נתפס לרואים כתכשיט ובפרט שהתשמיש בה אסור בשבת אם כן בשבת היא רק תכשיט והחותם הוא כדי להדגיש שזה תכשיט המיועד לגברים בלבד. עוד רצו להביא ראיה להיתר מאצעדה (צמיד) ולא הבנתי את ראייתם ששם זה רק תכשיט וכאן זה תשמיש ותכשיט.

לסיכום: נראה לכאורה שאסור יהיה לצאת בשבת לרשות

הרבים בשעון היות ועיקר השעון הוא לתשמיש. הלכה ולמעשה: כשהרצתי את הדברים בפני מורנו הרב אמר לי שהחילוק הוא כך אם השעון לא יעבוד האם יענוד אותו או לא, אם יענוד אותו אם כן יש לזה דין תכשיט ויהיה מותר, ואם לא יענוד אותו יש לו דין תשמיש ויהיה אסור לצאת בו לרה"ר במקום שאין עירוב כדת וכדין.

סימן יא'

(או"ח סימן תצג' סעיף ב')

והמקור לדברים הם בשו"ע או"ח סימן תצג' סעיף ב' ובשערי תשובה אות ח'.

שאלה: שאלתי את מורנו הרב על מי שנהג דיני אבלות של ימי הספירה מפסח ועד לג' בעומר האם יש ענין שימשיך את דיני האבלות עד שבועות? תשובה: וענה לי שמצד הדין אין ענין שימשיך בדיני האבלות עד שבועות, אבל לפי האריז"ל טוב שיחמיר עד שבועות.

עניינים**סימן א'**

שאלה: שאלתי את מורנו הרב על בן עדות המזרח שנוהג להתפלל בנוסח אשכנז, מה ראוי לו שינהג לכתחילה להתפלל בנוסח בני עדות המזרח או בנוסח אשכנז?

תשובה: והשיב לי שקיבל ממרן החזון איש שמצד עיקרי הדינים המעכבים בתפילה אין נפקא מינה באיזה נוסח מתפלל, ולכן עדיף שכל אחד יתפלל בנוסח שהתפללו בו אבותיו, ועל כן בן עדות המזרח יתפלל בנוסח בני עדות המזרח ובן לעדת בני אשכנז יתפלל בנוסח אשכנז.